

Szorongásművészet

Verebics Ágnes kiállítása

Karton Galéria, 2016. IV. 21. – VI. 3.

BOJÁR IVÁN ANDRÁS

Verebics Ági extrém sportoló. Illetve a mostani munkáinak mintha nagyon mély köze lenne az extrém sportokhoz. De ahhoz, hogy érthető legyen, miért is tűnik így mindez, vegyük szemügyre az extrém sportot magát!

Az extrém sport lényege, hogy a résztvevők a valószínűség határát kísérő fizikai teljesítményeket érnek el, melyekben nem az emberi teljesítményesség vagy a gyakorlati megoldásának szépsége a lényeg, hanem egyáltalán maga a részvétel, az hogy mindazt az ijesztő szörnyűséget képesek akárhogy is, de végrehajtani. Amikor valaki mezítláb egy építkezési daru karjának vaselemein sétál, vagy azokba kapaszkodva függeszkeedik pusztá kézzel biztosítókötél nélkül 70 méterrel a járda felett, ha valaki sítálpakon az Alpok csúcsának 70 centi széles gerincén csúszkál, honnan jobbra is, balra is több száz méteres jégfal szakad le, amikor valaki superman köpenyben, motorral a fenekére szerelve a pusztá testével repül kanyonok és szurdokok sziklafalai közt, vagy gumiszalagra kötözve a mélybe veti magát, aztán ha valaki crossmotorral felugrat a párizsi diadalív tetejére, olyankor azt gondoljuk, ezek az emberek – sportszempontból is persze, de mindenekelőtt – a vakmerőség, az emberi bátorság, az önmagunk félelemeinek, gátjainak legyőzése szempontjából értékelhető tetteket hajtanak végre.

Itt érünk Verebicshez. Ugyanis az ilyes teljesítményekre olyan emberek vállalkoznak, akiknek központi kérdése a szorongás. Ha nem így lenne, biztosan nem vállalnák azt feladatul, hogy a legszorogáskeltőbb gyakorlatok révén haladják meg a szorongás állapotát. Nem az ellenfelet, nem egy másik embert, hanem saját magukat, a szorongó énjüket. Talán ezért is lehet, hogy korunk a szorongástól megszabadító, túlzó próbatételek, a hatvanméteres, szűk sziklahasadékok tövéén tajtékzó tengerbe fejest ugró eszement vakmerők, az adrenalinturbó megszállottjainak kora. Korábban a sport nem erről szólt. De most igen. És erről a szorongás tehet. A szorongás, ami a mai ember életének alapállapota.

Mert természetesen úgy is le lehet írni az emberi léteezést, mint a szorongással szembeni stratégiai sorozatát, hiszen a descartes-i

racionalizmus szellemtörténeti korszakán túl ma a "szorongók, tehát vagyok" alapélménye dominál. Kudarctól, szeretteinkért, reális és irracionális okok miatt szorongunk, meg a holnaptól, az elkövetett és el nem követett tetteink okán, a sárga csekkől, a végrehajtótól, attól hogy miféle ijesztő másságok törnek majd ránk és változtatják meg az

VEREBICS ÁGNES:
Horror vacui, 2013–2016, vegyes technika, részletek a kiállításból

VEREBICS ÁGNES:
Skull, 2016, alulemez, olaj

fotók: Dancs Enikő Bianka

életünket, vagy attól, hogy lelepleződjünk, megszegy-nülünk, felsülünk egy fontos helyzetben, hogy kevésnek találtatunk egy másikban, hogy mindenünk odavész egy előre nem látott, hibás döntés nyomán..., és így tovább.

Mindenki megtalálja a maga számára a legkedvesebb szoronganivalót.

Szorongani persze mindenkor és életkortól függően is szerettek az emberek. Ha nem így lenne, a Grimm vívőeknek felkoppott volna az álluk. Ám az, hogy ma emberek milliói viselkednek tátott-

forók: Darcis Enikő Blanka

szájú kigyerekeként és váltanak drága mozijegyet bárgyú, szorongáspótlékot nyújtó filmekre szórakozás gyanánt, mégiscsak jellemző, hiszen jól mutatja, hogy a szorongásnak mint egzisztenciális alapállapotnak micsoda hatalmas ipara van.

Voltak stílusok: realizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus, szürrealizmus, dadaizmus és így tovább; volt a klasszikus modern, a posztmodern, most meg a múltba vesző, háború utáni, telibeviszonzott vágyakozással teljes szorongáskor van. Na, és hogy megérkezzünk végre Verebicshez: Verebics ennek a szorongáskornak a festője. Hiperérzékeny médium, aki szeizmográfként rezdülő pszichéje, a benyomásokat alkotó intellektusa filterén keresztül átalakító művészi énje miatt lett e válságtünet krónikása. Nem akarta. Nem programfestészet az övé. Ő egyszerűen csak ezekre a témákra kattant rá. Mindegy, hogy érzékenységet a közéleti fenyegetések borzolják vagy egészségügyi magánzűrök, a végső reakció azonos: az újabb és újabb szorongásmotívumok, mint biológiaszertárban a parafatáblára gombostűvel rögzített pillangó, itt egy különös-bizarr Wunderkammer, furcsasággyűjtemény darabjaivá válnak. Mindegy, hogy a fenyegető vak erők a hatalom leigázó természetéből vagy legmeglepőbb módon saját magunkból törnek elő, amikor a szorongáskeltő hatást nyers erőszak vagy a lélek legsötétebb vermeiben tenyésző titokzatos bűn éri el. S mintha Verebicset leginkább ez utóbbi érdekelné. Látja, érzeli, rögzíti a szorongáskultúra felszíni jelenségeit – az árnyal lepett szobasarkokból ránk ordítva előugró diktátorokat, a katonabácsiskodás marconává maszkírozott nagykisfiúit.

De az igazi okok, a valódi fenyegetések lakóhelye mégiscsak valami mély, a bűn szürke és portól bolyhos pókhálójával borított nyirkos világ, sűrű, pangó lápvizek fekete tükröhártyával bőrösödő pocsolói. Verebics, ha nem művész lenne, talán adrenalinrobbanásokat ígérő bűnököt követne el. A sötét anyag, mely dosztovjevskiji dilemmáinak anyaga, ott gomolyog a műveiben, s mialatt rögzíti, számba veszi, képviseli a kor szorongáskultúráját, munkáin a legszemélyesebb magnügy fontossága út át. S ennek már semmi köze a sajtóhírek világához, ezek a bűn, az ártatlanság, a szexualitás, az exhibicionizmus és a szemérmesség határvidékén zajló belső háború tudósításai. Egy olyan konfliktuszónából érkező üzenetek, ahol minden, ami korban és időben meghatározott, immáron a jelentőségét veszíti, hiszen efemer, tűnékeny és becserélhető. Az adrenalinról feszülő belső háború szent szorongásai – különösen Verebics munkáin közvetítve – örök alapélmények, melyekben a néző is magára ismer. Egy fekete-cukrás alak posztólepelbe burkolózva ott lopakodik benne is, és ahogy Verebics rákérdez, vele együtt rákérdez a befogadó is: ki ő? Ki az, aki baljós szándékokkal oszon? Ki az – mi magunk? –, aki érthetetlen

fenyegető tettek ígéretével létezik, s akinek felszínre bukkanása a legszorongatóbb opció? Verebics mint a szorongáskorszak elsőszámú közvetítője, krónikása ezt az alapkérdést veti föl. Hol ered a bűn? Miért támad? Miért lep el mindent nyúlós-ragadós, rossz szagú anyagával? Miért az intézményesült vagy épp a kósz, formátlan privátbűnök, az álszentség csillogó celofánjába csomagolt aljaságok töltik ki az életünket? Lehet-e szabadulni innen, s ha lehetne, akkor miért nem?

VEREBICS ÁGNES:
Horror vacui,
2013–2016,
vegyes technika,
részlet a kiállításból